

Position Paper

VNG reactie op de Begroting Economische Zaken en Klimaat

In de week van 18-21 november behandelt u de Begroting Economische Zaken en Klimaat.

De VNG vraagt uw aandacht voor twee onderwerpen:

1. 5G

Gemeenten dienen meer in staat te worden gesteld om de uitrol te realiseren

2. Aanbesteden

Verbeter de aanbestedingspraktijk door een vervolg te geven aan de Actieagenda Beter Aanbesteden.

Op het thema energie ontvangt u apart een gezamenlijk standpunt van de VNG, IPO en UvW

5G

De inspanningen van EZK zijn in 2020 gericht op een sterke internationale positie voor Nederland op het gebied van vaste en mobiele communicatienetwerken. In 2019 heeft EZK de meerderheid van de acties uit het Actieplan Digitale Connectiviteit uitgevoerd. Gemeenten zijn ondersteund om faciliterend beleid te maken ten aanzien van digitale connectiviteit, zowel voor de vaste als de mobiele digitale infrastructuur. Ook wordt ondersteuning geboden bij de mogelijke uitdagingen die op hun pad komen met de komst van nog sneller mobiele internet, waaronder 5G. EZK organiseert tevens een 5G-Innovatienetwerk om toepassingen in maatschappelijke domeinen en economische sectoren te versnellen.

Gemeenten hebben behoefte aan hoogwaardige connectiviteit voor haar inwoners en ondernemers. Bijvoorbeeld op het gebied van *smart mobility*, gezondheidszorg en onderwijs. Vanwege het gezamenlijk belang pakken we dit samen met het ministerie van EZK op. Ten behoeve van deze uitrol zullen VNG en gemeenten samen met EZK nog

afspraken maken hoe dit het best kan worden gedaan.

Dit laat onverlet dat de zorgen van inwoners rondom de mogelijke gevolgen van straling toenemen. Wij vinden het een verantwoordelijkheid van het Kabinet (dus niet alleen EZK) om hier serieus mee om te gaan en gemeenten te faciliteren om inwoners van gemeenten te ontzorgen.

Voor uw beeld, actiegroepen stellen gemeenten nu al aansprakelijk voor vermeende gezondheidsschade van 5G. De aanleg van de 5G infrastructuur zal ook leiden tot nieuwe graafbewegingen (graafschade), antenne opstelpunten en welstandsoverwegingen. Naast vermeende gezondheidsaspecten zal ook dit het aantal te voeren (bezwaar) procedures laten toenemen.

Medewerking van de gemeente aan de uitvoering van de wet gaat daarom naar verwachting een grote hoeveelheid mankracht vragen om de uitrol in goede banen te leiden (beheer, kabels en leidingen voor alle glasvezelverbindingen met de antennes. Hier ligt een belangrijke rol voor het Antennebureau om gemeenten

hierin bij te staan en te ontzorgen. Gemeenten kunnen het niet alleen.

In de nieuwe Telecomwet wil het kabinet de gemeenten verplichten om antennes toe te staan op gemeentelijke gebouwen en meubilair (bushokjes/lantarenpalen), zonder dat er een afdoende impactanalyse gedaan is. Gemeenten willen wel meewerken aan het plaatsen van antennes, maar er moet meer overleg en onderzoek zijn naar de wijze waarop deze digitale infrastructuur uitgerold worden. Deze voorstellen leiden tot weerstand bij gemeenten. Als bewaker van de openbare ruimte willen zij, net al bij Abri's en andere reclame-uitingen eisen kunnen stellen. Juist om terechte bezwaren van onze inwoners voor te zijn. Ook dit leidt tot een toename van administratieve lasten en een afwenteling van kosten op lokale overheden.

Het ministerie van EZK heeft al een aantal goede initiatieven genomen rondom digitale connectiviteit. Zo zijn er kennistafels georganiseerd en streven VNG en EZK naar een duurzame samenwerkingsrelatie op dit onderwerp. Deze samenwerking zou nog intensiever kunnen worden wat de VNG betreft zodat gemeenten goed worden voorbereid op de ontwikkelingen die op hen afkomen.

Wat wij uw Kamer willen verzoeken is de staatssecretaris te vragen een realistische Roadmap 5G op te leveren, een financiële inschatting op te stellen en gemeenten middelen beschikbaar te stellen om een snelle, efficiënte uitrol van 5G te faciliteren. Dat moet te bekostigen zijn uit de opbrengst van de veiling. Veel maatregelen worden nu te makkelijk gepresenteerd als middelen om te komen tot een versnelling van de uitrol. Wij vrezen het tegenovergestelde effect. Ook willen wij een actieve communicatierol van het Rijk naar onze inwoners.

Aanbesteden

De overheid besteedt jaarlijks voor zo'n 73 miljard euro aan. Gemeenten nemen hiervan ruim 25 miljard voor hun rekening. Dat geld moet goed besteed, want gemeenten hebben veel taken, zoals jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning maar ook de energietransitie en de bouwopgave, die hard groeien. Daarnaast willen gemeenten met hun inkoop bijdragen aan maatschappelijke doelen als CO₂-neutraal, *biobased* en *social return*. Met hun inkoopvolume kunnen gemeenten het verschil maken.

Dit vraagt drie dingen:

1. Een optimale samenwerking met ondernemers: zonder de innovatiekracht van de markt kunnen gemeenten hun ambities namelijk niet waarmaken,
2. Professioneel opdrachtgeverschap: *'Een opdrachtgever is professioneel als hij een bewuste, expliciete keuze maakt voor de wijze waarop hij wil samenwerken met de markt en die keuze vervolgens op alle niveaus inbedt in zijn organisatie.'*¹, en
3. Dejuridisering van het aanbesteden: focus op betere communicatie met ondernemers in plaats van een over-focus op naleving regels.

Vervolg Beter Aanbesteden

De Actieagenda Beter Aanbesteden heeft concrete producten opgeleverd voor verbetering van de aanbestedingspraktijk. Samen met gemeenten en de andere betrokken organisaties willen we kijken hoe deze verder in de praktijk in te bedden.

Aanbesteders en ondernemers zien dat ze meer en beter met elkaar kunnen communiceren. We willen een continue dialoog tussen ondernemers en aanbesteders bevorderen. Meer contact zorgt voor meer begrip en kennis over en weer, en betere bestekken én inschrijvingen.

Daarnaast willen we met alle overheden werken aan het professionaliseren van het publiek opdrachtgeverschap. Bewuste keuzes voor de manieren waarop overheden met ondernemers samenwerken, en voor de interne organisatie die dat vraagt.

Rechtsbescherming

Gemeenten hebben veel belang bij een goedlopende aanbestedingspraktijk. Gemeenten hechten aan een goede verstandhouding met ondernemers en het MKB in het bijzonder. Zonder ondernemers kunnen gemeenten hun vele klussen niet klaren. Gemeenten vinden het dan ook belangrijk dat ondernemers met vragen en klachten over aanbestedingen goed terecht kunnen.

De aanbestedingspraktijk is de afgelopen decennia in vergaande mate gejuridiseerd. Dat belemmert een goede verstandhouding tussen ondernemers en aanbesteders. Een over-focus op naleving van de regels gaat ten koste van aandacht voor een betere communicatie met ondernemers. De voorstellen die

¹ Inbedding van de opdrachtgevende rol in gemeentelijke organisaties, Prof.dr.ir. Marleen Hermans, ir. Hanneke Veldhuis, Denise Huizing, TU Delft, Leerstoel Publiek Opdrachtgeverschap in de bouw, 2018.

voorliggen versterken dat alleen maar.

We zien geen rol voor de Commissie van Aanbestedingsexperts als klachteninstantie in tweede aanleg tijdens de aanbestedingsprocedure. Uiteraard maakt een adequate klachtenafhandeling deel uit van een professionele procedure. Maar klachtenafhandeling moet naast onafhankelijk ook laagdrempelig en vooral snel zijn, dus lokaal of regionaal. We denken graag mee over de nadere invulling.

Het verplicht stilleggen van een aanbestedingsprocedure wanneer de Commissie van Aanbestedingsexperts een klacht in behandeling heeft genomen raden we sterk af. Het leidt tot forse vertraging van de aanbestedingsprocedure en werkt strategisch klagen in de hand. Gezien het jaarlijkse aantal toegewezen klachten zou deze maatregel buitenproportioneel zijn.

Wel kan de Commissie van Aanbestedingsexperts prima de functie van Ombudsman voor aanbestedingszaken vervullen. De Commissie van Aanbestedingsexperts heeft in brede kring aanzien verworven met haar gedegen adviezen en is dus

geknipt voor een ombudsfunctie. Adviezen van de Commissie van Aanbestedingsexperts kunnen zo bijdragen aan betere aanbestedingsprocedures en minder klachten.

Wat ondernemers en aanbesteders bovenal nodig hebben is een verdere professionalisering van de aanbestedingspraktijk. Een vervolg op Beter Aanbesteden juichen we daarom toe. Samen met onder meer VNO-NCW/MKB-Nederland, UWV en IPO en gesteund door de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat zetten we ons daar graag voor in.

In de begroting van Economische Zaken en Klimaat is geen geld gereserveerd voor het vervolg op Beter Aanbesteden. Terwijl alle betrokken partijen het erover eens zijn dat de winst moet komen uit een verdere verbetering van de aanbestedingspraktijk. We verzoeken de leden van de Vaste Kamercommissie Economische Zaken en Klimaat daarom de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat te vragen om te komen tot een substantieel meerjarig programma voor het professionaliseren van het publiek opdrachtgeverschap door ondersteuning van de betrokken partijen.